

BUDAPEST megismerése divat lett. Ami húsz évvel ezelőtt még csak kékharisnyák sznobériájának számított, az ma a középiskolától a nyugdíjasklubig kifejezetten sikk: sétálni a városban, felfedezni a nem közismert helyszíneket, lenézni onnan, ahová nem minden nap lehet feljutni, lemászni oda, ahonnan rendes körülmények között kizár a Belépni tilos! tábla. Bölcsészdoktor idegenvezetők és vállalkozó szellemű zsebcégek tucatjai élnek meg abból, hogy a lehető leghangzatosabb címekekkel indított sétákra viszik mindazokat, akik többet akarnak tudni a fővárosról, mint amit gyerekkorunkban a Hazánk szíve, Budapest megtanított.

Hogy mi volt előbb, a tyúk-e vagy a tojás, azt nehéz volna eldönteni, de tény, hogy ezzel a divattal párhuzamosan hihetetlen virágzásnak indultak azok a közösségi programok is, amelyek során egy-egy hétvégén az egész város nekiindul – és néz. Ilyen a Múzeumok Éjszakája, ilyenek az Örökség Napok, és ilyené vált a Budapest100 is. Látogatóként és házigazdaként is megtapasztalta rengeteg ember, hogy mennyire érdekesek tudnak lenni a hétköznapiak: a templom, az iskola, a rendelő, a lakóház a mindennapi élet szürke háttere, de amikor a máséra csodálkozunk rá, hirtelen izgalmassá válik a cselédlépcső meg a rozsdásodó postaláda is.

Aki pedig részt vett valaha önkéntesként mondjuk egy száz éves ház történetének földértésében, az már tudja, hogy egy szabadulójáték izgalma kismiska ahhoz képest, amikor egy „égadta világon semmiről nem híres” épület sorsát próbálja az ember kinyomozni. S mivel a folyamat során a vadidegen egykori lakók életének, társadalmi hátterének szétszállása, a családok viszonyainak feltárása valódi kutatómunkát igényel, szinte érthetetlen, hogy a tanúgy irányítói eddig miért nem csaptak le a páratlan lehetőségre: a történelem tanításának aligha van jobb módja, mint egy-egy csoportnyi diáknak kiadni az adatok összegyűjtésének feladatát. A huszadik századot annál jobban megismerni nem lehet, mint ahogy egy-egy nagykorúti vagy rakparti bérház történetében megmutatkozik.

Ez volna csak az igazi „nemzeti” alaptanterv!

A Budapesthez való bensőségebb és személyesebb viszonyt még a Budapesti Városvédő Egyesület alapozta meg, amikor bő harminc évvel ezelőtt megindította a belső kerületek házállományának dokumentálását, a szöveges leírások kötetenkénti kiadását. A Százéves Házak mozgalma, noha esetlegesen indult – a kezdeményező OSA épületének centenáriuma adta az apropót – évről évre nagyobb tömeget mozgat meg. A nem lanyhuló érdeklődést az is mutatja, hogy az első világháború éveinek „házhiányát” nem a rendezvény szüneteltetésével, hanem új tematikák bevezetésével hidalják át a szervezők. Tavaly a Nagykörút épületei, az idej április negyedik hétvégén a rakpartok házai várják a látogatókat.

Van azonban ennek a gyakorlati városszeretnek egy olyan következménye, amely túlmeleg a hétköznapi szellemi izgalmon, és több, mint hogy az ember megveregeti a saját vállát, mert lám, könyv nélkül tudja, melyik neves épületet ki tervezte, vagy hogy melyik utcában mely nagyjaink előtt illő fejet hajtani. Az a polgár ugyanis, aki ismeri a városát, már figyel, óvja is a változásait. Aki már megszokta, hogy az utcán járva felfedezze a házak izgalmas részleteit, s ha nyitott kaput lát, akkor bemegy, hogy az udvarokat, előtereket, lépcsőházakat is megismerje, és aki számon tartja az új utcabútorokat és térplasztikákat, szobrokat, az óhatatlanul a fejlődés kritikusává válik. Nem feltétlenül arról van szó, hogy minden rozzant viskót megsirat, és kikéri magának, ha a szutykos kiskocsmá helyén hipermodern számítógép-szaküzlet nyílik, de figyel és mérlegre tesz: ér-e annyit az új, mint amennyit az elpusztított régi ért.

Budapest majdnem olyan léptékű változáson ment át az elmúlt fél évszázadban, mint amennyire döbbenetesen új külsőt öltött a millennium és az első világháború közötti években. A lakótelep-építések, a városrész-központok úgymond modernizálása, az irodaház-felhúzások átszabták a várost, aztán a rendszerváltás cunamija újraszabta az egészet. A két folyamat között az volt a különbség, hogy míg az előbbi a közízléssel ugyan ritkán találkozó, de szigorú szakértői kontroll kísérte, az utóbbi tán a közember szemében több „szépet” eredményezett, de a megszülető eklektikus városkép köszönőviszonyban sincs az előző századforduló eklektikus egységével.

Legyünk őszinték: a Soroksári úti Nemzeti Színháztól a Váci utat szegélyező bevásárló- és irodaközpontokig temérdek bűnronda épületet hagyott örökül a jövőnek az a tehetetlenség, amelynek betudhatóan a pénz mindig győzedelmeskedett a városstervezői ráció fölött. És a józan ész meg az izlés kontrollját semmi más nem fogja visszakényszeríteni az utcáinkra-tereinkre, mint a múlt ismeretén pallérozódott polgári szellem.

Létérdek tehát, hogy továbbra is kedvére sétáljon és nézelődjön BUDAPEST

BUDAPEST

a városlakók folyóirata

Pro Cultura Urbis díj 2007

XL. évfolyam, 4. szám
megjelenik minden hónap 15-én

Alapítva: 1945

I–III. évfolyam: 1945–1947
szerkesztő:

Némethy Károly, Lestyán Sándor
IV–XXVI. évfolyam, 1966–1988

szerkesztő:
Mesterházi Lajos, Fekete Gyula,
Vargha Balázs, Jávor Ottó, Szabó János

Főszerkesztő:

Buza Péter

Olvasószerkesztő:

Saly Noémi

Szerkesztőbizottság:

**Angelus Róbert, Buza Péter,
Csonot Sándor, Hidvégi Violetta,
Kirschner Péter, N. Kósa Judit (publicisztika),
Saly Noémi, Sándor P. Tibor (archív fotó),
Sebestyén László (fotó),
Török András (Simplicissimus Budapestje)**

Facebook oldalunk szerkesztője:

Vadász Ágnes

A szerkesztés műhelye
a Nagy Budapest Törzsasztal

A szerkesztőség levelezési címe:
1054 Budapest, Honvéd utca 3.

E-mail: budapestfolyoirat@summa-artium.hu

Honlap: www.budapestfolyoirat.hu

Kiadja

Summa Artium Nonprofit Kft.

Felélős kiadó: Török András

1054 Budapest, Honvéd utca 3.

Telefon: 318-3938, fax: 318-3938

Lapigazgató

Szűcs Andrea

A BUDAPEST partnere

a Városháza Kiadó

Kiadóvezető: Csomós Miklós

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár

1088 Budapest, Szabó Ervin tér 1.

Telefon: 411-5000

Terjesztés:

HÍRVILÁG Press Kft.

Telefon és fax: 411-0491

hirvilag.press@hirvilagpress.com

A folyóirat megjelenését az NKA támogatja

Tördelés:

Görög Gábor

Nyomdai munka:

Pharma Press® Kft.

1037 Budapest, Vörösvári út 119-121.

telefon: 577-6300, fax: 323-0103

ISSN: 1785-590x

Nyilvántartási szám: 2.2.4/237/2004

A borítón:

Négyszemközt a Bazilikával

(10. oldal)

A hátsó borítón:

Népliget 125'

(2. oldal)